

Platon: ética e política

1.- ÉTICA

1.3.- Virtudes da alma

Como dixemos, todas as almas humanas están conformada por tres partes pero non todo o mundo ten a mesma proporción. Aqueles nos que destaca a parte **racional** teñen interese na aprendizaxe, na racionalidade e aspiran a chegar á sabedoría. As persoas nas que predomina a parte **irascible**, son valentes, preocupadas pola honra e os bos actos pero as veces non saben tomar as decisións correctas por eso son obedientes e respectan ás persoas de alma racional. Aquelas persoas de predominio da **alma apetitiva** son débiles de carácter, sometidas as paixóns e as cousas materiais, deixase arrastrar por sentimentos pouco nobres; a maiores son pouco obedientes e non son conscientes dos seus defectos. Así a parte da alma que predomina en cada persoa determina o seu carácter. Se ben é certo que só as persoas con predominio da parte racional da alma poderán chegar a contemplar as Ideas, todas as persoas deben poder desenvolverse e por tanto desenrolar ao máximo as súas virtudes (levar unha vida virtuosa dentro das súas posibilidades). A ética platónica consiste, logo, en que cada un actúe segundo a súa condición, facendo “o mellor que poidan” aquilo para o que están determinados.

1.2.- Concepto de Xustiza

Por riba das tres virtudes anteriores (intelixencia, valor e temperanza), existe unha virtude aínda máis importante que é a **xustiza**. O concepto de xustiza de Platón é moi particular, enténdea como a capacidade de manter en equilibrio as tres virtudes anteriores: cada ser humano ten que ser quen de dominar os desexos da parte irascible e concupiscible da súa alma (é o auriga dominando o carro dos dous cabalos). Se mantemos o equilibrio, a nosa alma vai por bo camiño, temos o control da nosa vida e poderemos falar dun home xusto.

2.- POLÍTICA

2.1.- A estrutura da polis: “comunismo idealista”

Platón, como todos os gregos, considera que o SH é un ser social e por tanto a mellor maneira de desenrolarse totalmente era vivir en comunidade. A comunidade ideal é a **polis** (cidade-Estado). A polis non só satisfai necesidades básicas se non culturais, intelectuais (todo aquilo que nos fai humanos). Por tanto, xa que somos seres sociais e vivimos en grupo, é necesario falar de organización social e política (como organizarse para vivir xuntos).

En **A República**, presenta unha cidade ideal, ben ordenada na que reina a xustiza e os seus gobernantes pensan sempre no **ben común**. Aquí volve aparecer a idea de **equilibrio** establecéndose un **paralilismo** entre as **partes da alma** e as **clases sociais da**

polis. A xustiza na polis só será posible cando cada persoa se dedique a aquilo que mellor fai. E aquilo que mellor fai é o que a estrutura da súa alma lle permite; aquilo para o que naceu.

Na sociedade ideal de Platón aquelas persoas con predominio da **parte concupiscible** na alma débense adicar ao abastecemento da polis. Son os **artesáns** e **produtores**: agricultores, gandeiros, artesáns, comerciantes. Están encargados das necesidades básicas da polis (comida, roupa, vivenda) e de cousas extraordinarias (luxos, adornos ...) Estas persoas están interesadas nos cartos e os negocios (en cousas materiais propias do corpo) e viven en familias. A súa **educación** está encamiñada a traballar a súa virtude que é a **moderación** para que saiban dominar as súas paixóns e impulsos máis básicos e non actúen como animais.

Os individuos nos que predomina a **parte irascible** da alma, son **soldados** ou **gardiáns**, e ocúpanse de defender a polis de inimigos internos e externos. O que máis lles interesa é a **vitoria** e a **honra**; son valorosos e xenerosos e non están interesados en cousas materiais (entenden que hai cousas máis importantes). Viven en comunas sen propiedades privadas nin familias dedicando a súa vida á defensa. A súa **educación** vai encamiñada a dominar os seus impulsos a través da razón para ser combativos e eficientes.

Finalmente a terceira clase social é a dos **gobernantes** da cidade. Son os únicos en comprender o **Ben** e a **Xustiza**, ideas universais e obxectivas que inspiran as súas decisións. A súa procura, á que adican toda a súa vida, é o coñecemento, por eso a súa virtude é a **intelixencia** ou **sabedoría**. Os que cheguen a ese coñecemento con o seu esforzo serán **filósofos**, por eso Platón pensa que os males do mundo non rematarán ata *que os filósofos non gobernen o mundo ou os gobernantes do mundo sexan filósofos*.

2.2.- Paralelismo entre as partes da alma e a organización da polis:

PARTES DA ALMA	VIRTUDES	CLASE SOCIAL
Racional	Intelixencia/Sabedoría	Gobernantes
Irascible	Valentía	Soldados
Apetitiva	Moderación	Produtores
Harmonía da alma	XUSTIZA	Harmonía da polis

2.3.- Formas de goberno

Aínda que o nome da súa obra máis famosa é **A República**, Platón analizou todos os sistemas políticos e decidiu que o mellor era a **Monarquía** (entendida como o poder exercido por unha soa persoa; non fala de monarquía de sangue), e en segundo lugar a **Aristocracia** (poder exercido por un grupo pequeno de individuos); o importante é que o gobernante ou gobernantes sexan **sabios** (filósofos). Todos os sistemas políticos que analizou poden dexenerar pero o que ten menos risco é a monarquía por iso a elixe como a mellor:

Da aristocracia	Pásase á timocracia	Dominio dos soldados ou militares que aínda que son nobres e valentes non posúen suficientemente sabedoría para gobernar
Da timocracia	Pásase á oligarquía	A timocracia segue a dexenerar e convértese nun goberno no que mandan os ricos e poderosos en beneficio propio; se non son valentes nen teñen sentido da honor.
Da oligarquía	Pásase á democracia	Debido ás inxustizas e malas condicións que xera a oligarquía o pobo revélase e toma o poder gobernando todo tipo de individuos que non están preparados
Da democracia	Pásase á tiranía	O pobo é débil e manipulable e convertese nun goberno onde manda unha soa persoa segundo os seus intereses. A tiranía é o peor goberno posible

2.4.- Crítica da democracia

A crítica furibunda de Platón á democracia segue dando moito que pensar hoxe en día. Platón entende a democracia como aquel réxime onde as decisións tómanse por maioría e todas as opinións teñen o mesmo valor; pero baixo o seu punto de vista a maioría pode estar equivocada xa que a maior parte de cidadáns son influenciábles e manipulábles. Aínda que hoxe en día defendemos este sistema de goberno como o menos malo é certo que algunhas minorías poden verse prexudicadas.

Se hoxe en día defendemos a democracia é porque pensamos que non existe ese sabio que sabe o que nos convén a todos. Pensamos que todo o mundo está capacitado e ten dereito a opinar que é “o mellor”. Por iso é moi importante que un Estado garanta o ensino público e de calidade para que todos os cidadáns teñan unha opinión madura e razoada. A grandeza da democracia consiste en que para tomar unha decisión temos que expresar as opinións de todos e debatelas. Moitos filósofos contemporáneos, como Popper, acusaron a Platón de ser un precursor do **totalitarismo**, e tacharon á súa sociedade e a súa ética de **elitista** e **determinista**. Non é de todo correcta esta visión:

supón unha lectura negada da súa obra e non ten en conta as transformacións políticas acontecidas durante os 2500 anos que separan un filósofo de outro.

3.- CONCLUSIÓN

O modelo político de Platón pretendía deseñar unha sociedade ideal e perfecta que resolvese as insuficiencias e defectos dos distintos sistemas políticos que existían. Pero **A República** non é un tratado político realista senón a primeira **utopía** da historia: describe como debería organizarse un Estado idealmente para que reinase a Xustiza.